

הנחיות להכנת כתב היד

- לפניכם הנחיות מחייבות להכנת כתב היד לעריכת לשון, לאחר שהספר התקבל לפרסום. עם זאת, אנו ממליצים לעיין בהנחיות ולפעול על פיהן כבר לקראת ההגשה הראשונה של כתב היד.
- לפירוט מלא של כל ההנחיות נא בקשו מצוות ההוצאה את הקובץ: **התקנת כתבי יד לדפוס**.

כתיב ופיסוק: כללי הכתיב והפיסוק יהיו על פי [כללי הפיסוק](#) ו**כללי הכתיב המלא** שקבעה האקדמיה ללשון העברית.

כותרות: פרקי הספר יחולקו לכותרות משנה. אנו ממליצים על כותרות קצרות המתארות את תוכן הסעיף ולא על כותרות ממוספרות בלבד. את הכותרות אפשר למספר לנחות הקורא. אין להרבות בכותרות יתר על המידה. יש להקפיד על דירוג ברור של כותרות בתוך הפרקים. כדי להבחין בין סוגי הכותרות מומלץ למספר את כותרות המשנה; כותרות מדרגה ראשונה – באותיות ומדרגה שנייה – במספרים. אורך הכותרות לא יעלה על שורה.

הדגשת שמות ספרים: שם של ספר בעברית יופיע בגוף הטקסט עם גרש לפניו ולאחריו, ובהערות לא יודגש בשום צורה (לא באות שמנה, לא באות נטויה ולא בפיזור). באנגלית יצוינו שמות ספרים באות נטויה הן בטקסט הן בהערות השוליים.

הערות שוליים: הערות השוליים יוכנו במנגנון האוטומטי של word ולא ידנית. ההערות ייושרו לימין. אם יש בחיבור שפות מיוחדות או סימנים דיאקריטיים לא מקובלים, יש לצרף גם קובץ PDF של כתב היד שבו כל הסימנים המיוחדים מופיעים בבירור וללא שיבושים.

דרכי כתיבה

- יש להמעיט בהדגשות, ואין להדגיש אלא מילים בודדות. ההדגשות יסומנו באות שמנה (בדפוס הן יופיעו בפיזור).

- לנוחות הקריאה הפסקאות בספר לא יהיו ארוכות, והפרקים והמאמרים יחולקו לסעיפים עם כותרות משנה קצרות (אורך הכותרת לא יעלה על שורה).
- אין להביא ציטוט לועזי של מחקר בגוף הטקסט ללא תרגום. אם לשון הציטוט חשובה במיוחד – אפשר להביאה בהערה. אין לצטט מקור לועזי, גם משפות הקרובות לעברית, ללא תרגום בגוף הטקסט או בהערה.
- שמות לועזיים של אנשים, מקומות וחיבורים יובאו בתעתיק עברי אחיד, תקני ומקובל במחקר. אפשר להוסיף בסוגריים את הצורה הלועזית של השם, אבל אם הערת שוליים שבה מובא השם בכתוב המקורי מופיעה סמוך לתעתיק העברי בגוף העבודה אין צורך להביא את הכתיב המקורי בגוף הטקסט.
- יש לנקוט לשון רבים בפנייה אל הקוראים: ראו, השוו, עיינו וכיוצא באלה.
- אין להוסיף רווח בין פסקה לפסקה.
- אין להשתמש באותיות עבריות נטויות.
- יש להמעיט ככל האפשר בהפניות פנימיות לעמודים שיושלמו לאחר העימוד; אם הדבר נחוץ במיוחד – יש לסמן את העמוד להשלמה: 000. אין להפנות לעמודים לפי המספור המקורי.
- יש להימנע משימוש בראשי תיבות ובקיצורים, להוציא המקובלים ביותר, כגון חו"ל וד"ר.
- יש להמעיט בשימוש בספרות בטקסט ולהשתמש במילים, לדוגמה המאה האחת עשרה, אלא אם הדבר מקשה על הקריאה.

מובאות וציטוטים

- ציטוט יוסגר במירכאות יחידות לפניו ולאחריו, גם ציטוט של ביטוי קצר וגם ציטוט מעט ארוך יותר. ציטוט בתוך ציטוט יסומן במירכאות כפולות.
- מובאות תצוטטנה כצורתן במקור. מובאה קצרה תופיע בגוף המאמר בין מירכאות יחידות ('אל הארץ המובטחת'). מובאה ארוכה (שלוש שורות ומעלה) לא תצוין במירכאות, אלא תופיע כפסקה נפרדת, ושורתיה תוזחנה פנימה. לפני הפסקה ולאחריה יש להוסיף שורת רווח.
- השלמה בציטוט תופיע בין סוגריים מרובעים, הסבר או פתיחת ראשי תיבות יסומנו בסוגריים עגולים עם סימן שוויון בתחילתם.
- דילוג בציטוט יסומן בשלוש נקודות ללא סוגריים מרובעים וללא רווח לפניו. דילוג במקור יש לסמן בסוגריים מרובעים ולציין במפורש שהדילוג במקור.

- סימן שאלה או סימן קריאה השייכים לציטוט יבואו לפני הגרש המסמן את סוף הציטוט, ולאחר הגרש יבוא סימן פיסוק.

ביבליוגרפיה והפניות

ישנן כמה שיטות לארגון הביבליוגרפיה וההפניות בספרי מחקר. בחירה נכונה של שיטת ההפניה יכולה להקל הן על המחבר המכין את כתב היד הן על הקוראים. רצוי להיוועץ באנשי ההוצאה ולהחליט מראש על השיטה הביבליוגרפית המתאימה לספר, הן לאור השיטה המתאימה לספר הן על פי שיטת הכתיבה הראשונית.

1. **רשימת קיצורים עבריים:** לפי שיטה זו כל הפריטים שבספר, או רק פריטים החוזרים בספר יותר מפעם אחת, מופיעים ברשימת קיצורים בסוף הספר לפי סדר אל"ף בי"ת עברי של הקיצורים. גם פרסומים לועזיים מקבלים קיצור עברי. בהערות מופיעים הקיצורים בלבד ומספרי העמודים הרלוונטיים, והקורא המעוניין בפרטי הפרסום ימצאם בסוף הספר. בשיטה זו אין בדרך כלל הבחנה בין ספר למאמר, אם כי אפשר לציין קיצור של מאמר במירכאות יחידות פותחות וסוגרות וספר לועזי באות נטויה.
  2. **כל פרק דינו כמאמר:** לפי שיטה זו בהיקרות הראשונה של הפרסום יבוא פרטיו במלואם ולאחר מכן תופיע הפניה אליו (כהן [לעיל, הערה 13], עמ' 12). בכל פרק ופרק יבואו הפריטים הביבליוגרפיים במלואם בפעם הראשונה, גם אם צוטטו בפרק הקודם. בסוף הספר תופיע רשימה ביבליוגרפית של המחקרים והמקורות, כולם או קצתם, לפי שיקול דעת המחברים.
  3. **הפריטים יובאו בקיצור בגוף ההערות:** לפי שיטה זו בהערות השוליים יופיעו שם המשפחה של המחבר או העורך, קיצור של שם הפריט בלשונן המקורית ומספרי העמודים הרלוונטיים (בער, ספרד הנוצרית, עמ' 82; 35; Aronius, *Regesten*, p. 35; בן-ששון, 'חסידי אשכנז', עמ' 177–180). בשיטה זו יש להקפיד על הפרדה בין ספר למאמר – קיצור של שם מאמר יופיע בין מירכאות יחידות. בפרסום בשפה לועזית יש להקפיד על כתיבת שם הספר באותיות מוטות. בסוף הספר תופיע ביבליוגרפיה מלאה של כל הפרסומים שהובאו בהערות בקיצור; תחילה רשימה עברית ואחריה רשימה לועזית. הרשימה תסודר בסדר אל"ף בי"ת של שמות המשפחה והם יבואו לפני השם הפרטי. הביבליוגרפיה לא תופרד לרשימת מקורות ולרשימת מחקרים, כדי שהקורא ימצא הכול ברשימה אחת; במידת הצורך ניתן לסמן בכוכבית את המקורות.
- הפניה למקורות:** בהפניה למקורות מן המקרא ומספרות חז"ל יש לציין את מלוא הפרטים, כדי שהעורכים יוכלו להתקין את הרישום כהלכה. במקרא יש לציין פרק ופסוק (אין לקצר את ציון ספרי

המקרא). בתלמוד הבבלי – מסכת, דף ועמוד. בתלמוד הירושלמי יש לציין מסכת, פרק והלכה, וכן דף ועמודה בדפוס ונציה-קרטושין או טורים במהדורת האקדמיה ללשון העברית. בכל מקור קדום הלקוח ממהדורה מסוימת יש לציין את שם המהדיר, ובביבליוגרפיה לציין את הרישום המלא של המהדורה, גם אם מדובר במהדורות ידועות (לדוגמה, בראשית רבה, מהדורת תאודור-אלבק).

ההערות

- מספרי ההערות יירשמו בגוף המאמר בספרה עילית לאחר סימן הפיסוק (לדוגמה: בספר במדבר.⁶), אך כאשר סימן הפיסוק הוא קו מפריד, יבוא מספר ההערה לפניו.
- מספרי ההערות יהיו רצופים לאורך הפרק או המאמר כולו.
- הערה קצרה, שכל כולה מראה מקום יחיד למקורות בלבד, תשולב בגוף המאמר (לדוגמה: דברים כא, ב; או: בבלי, פסחים י"א).
- בהערות יש לכתוב את השם הפרטי המלא של המחברים והעורכים הנזכרים, אלא אם במקור מופיע שם מקוצר בלבד.
- שמות כתבי עת לוועזיים יובאו במלואם וללא קיצור. שמות ארכיונים יובאו במלואם, אך אם המחקר מבוסס על פריטים מארכיונים אשר נזכרים בו שוב ושוב – אפשר להכין רשימת קיצורים של ארכיונים.
- הרישום הביבליוגרפי כולל סימני קיצור מוסכמים, כגון p לציין עמוד בלועזית, ff לציין ואילך, et al. לציין 'ואחרים', וכדומה. יש להשתמש בקיצורים המקובלים הללו ועורכי הלשון יתקינו את הרישום כנדרש.
- המחברים יקפידו להביא את כל הפרטים הביבליוגרפיים המקובלים:
- בספר – שמות המחברים, שם מלא של הספר, מקום הדפוס ושנת הדפוס, מספרי העמודים. בספרים עבריים יש לציין שנה עברית, אלא אם כן במקור מופיעה שנה לועזית בלבד.
- במאמר – שמות המחברים, שם המאמר, שם כתב העת, הכרך, השנה ומספרי העמודים.
- במאמר מתוך קובץ – שמות המחברים, שם המאמר, שמות העורכים, מקום הדפוס ושנת הדפוס, מספרי העמודים.
- אין הוצאה מקפידה לציין את השמות של הוצאות הספרים בפרסומים המצוטטים; ספר שהוגש עם שמות הוצאות באופן אחיד – אפשר להשאיר זאת.

- בסוף הערה המסתיימת בלועזית לא תבוא נקודה, לא מימין ולא משמאל.
- להלן מספר דוגמאות לרישום ביבליוגרפי:

ספרים:

- שרגא אברמסון, עניינות בספרות הגאונים, ירושלים תשכ"ה.
- ירחמיאל ברודי (מהדיר), תשובות רב נטרונאי גאון, א-ב, ירושלים תשנ"ד (או: סדר רב עמרם גאון, מהדורת דניאל גולדשמידט, ירושלים תשל"ב, עמ' קפח).
- שלום שפיגל, אבות הפיוט, בעריכת מ"ח שמלצר, ניו יורק וירושלים תשנ"ז.
- Shlomo D. Goitein, *A Mediterranean Society*, 2, Berkeley 1971, p. 449; 5, Berkeley–Los Angeles–London 1988, p. 89
- Louis Ginzburg, *Geonica*, New York 1909
- אהרן שויקה, עיונים בספר הלכות גדולות: נוסח ועריכה, עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשס"ח.

מאמרים:

- שולמית אליצור, 'אבל אישי ונחמת העם בפיוטים קדומים', גנזי קדם, ז (תשע"א), עמ' 9–24.
- שמחה אסף, 'קינות על פטירתם של גדולי ישראל', מנחה ליהודה: ספר היובל להרב יהודה ליב זלוטניק, בעריכת שמחה אסף ואחרים, ירושלים תש"י, עמ' 162–169.
- Daniel Sperber and Ranon Katzoff, 'On the Office of the Defensor in Palestine and Egypt During the Third Century CE', *Saul Lieberman Memorial Volume*, ed. Shamma Friedman, New York–Jerusalem 1993, pp. 5*–7*
- Naphtali Lewis, 'Two Greek Documents from Provincial Arabia', *Illinois Classical Studies*, 3 (1978), pp. 100–114
- בנימין מזר, 'ארץ ישראל', האנציקלופדיה המקראית, א, ירושלים תשל"ג, טורים 603–606.
- Shmuel Bialoblocki, 'Aberglaube', *Encyclopaedia Judaica*, 1, Berlin 1927, pp. 229–240